

İklim Krizi ve Göçe İlişkin Kavramsal Değerlendirme

Conceptual Assessment of Climate Crisis and Migration

Mehmet Şirin ÇETİN¹, Bekir PARLAK², Serdar ŞENOL³

Öz

İklim krizi, Sanayi Devrimi ile zirveye ulaşan doğal ekosistemler üzerindeki antropojenik etkileri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Aynı zamanda doğanın taşıma kapasitesinin aşılması ve doğal dengenin bozulması ile meydana gelen ekolojik yaşamı olumsuz etkileyen iklim koşullarının olduğu bir durumu ifade etmektedir.

İnsanlığın coğrafi keşifler ile yeni yerler, yeni deniz ulaşım güzergâhlarını keşfetmesi ile gemi kullanımı artmış bu ihtiyacı karşılanmaya çalışılması orman ekosistemi üzerinde ciddi baskılara yol açmıştır. Aynı şekilde nüfusun artması ile birlikte artan gıda ihtiyacı için ormanlık alanlar tarıma açılmış ve bu durum doğanın dengesini bozmaya başlamıştır. İnsanlığın ekolojik yaşama yönelik en olumsuz müdahalesi ise Sanayi Devrimi ile kendisini göstermiştir. Kömürün enerji kaynağı olarak kullanılmaya başlanması ile önceleri orman ekosistemi üzerinde oluşan baskı aynı şekilde deniz ekosistemi ve temiz hava üzerinde de olumsuz şekilde kendisini göstermiştir.

20.yüzyıldan itibaren doğal denge üzerinde oluşan baskılar insan yaşamına olumsuz etki edecek iklimsel değişimlere yol açmaktadır. Dünya genelinde kimi bölgeler uzun süreli kuraklıklar yaşarken kimi bölgeler sel felaketine maruz kalmaktadır. Bununla birlikte zararlı gaz kullanımının artmasının atmosferde bulunan gaz dengesini bozması ile küresel sıcaklık artışı gerçekleşmekte bu durum kutup bölgelerinde buzulların erimesi dolayısıyla su seviyesinin artmasına yol açmaktadır. Su seviyesinin artması ada devletlerini dolayısıyla burada yaşayan insan yaşamını doğrudan etkilemekte ve bu insanların buldukları yeri süreli veya süresiz olarak terk etmelerine yol açmaktadır. Yine kuraklığın artması ile beraber -özellikle Sahraaltı Afrika'da- gıdaya erişim anlamında ciddi sıkıntılar ortaya çıkmakta gene bu durum kurak bölgelerde yaşayan insanların göç etmelerine yol açacaktır. Ekolojik göç olarak adlandırılan bu durum hem göç veren ülkeyi hem de göç alan ülkeyi ekonomik ve toplumsal güvenlik açısından olumsuz şekilde etkilemektedir.

Çalışma iklim krizi ve göç ilişkisini kavramlarını açıklayarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kavramsal açıklamalar ve ilişkiler ortaya konulduktan sonra sonuç kısmında genel değerlendirmelerle somut çıktılar elde edilmesi hedeflenmektedir. Çalışma teorik çerçeve ile oluşturulmuş olup bu alanda yapılan çalışmaları referans almıştır.

Anahtar Kelimeler: İklim Krizi, Göç, Mülteci, Ekoloji, Sanayi Devrimi, Ekosistem

ABSTRACT

The climate crisis is a concept used to express the anthropogenic effects on natural ecosystems that reached its peak with the

¹ **Corresponding Author:** Öğ. Gör. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, cetinmehmetsirin34@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8181-744X

² Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, bepar@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9173-7563

³ Doktora Öğrencisi, Uludağ Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, serdarsenol04@gmail.com, ORCID: 0009-009-4786-8943

Industrial Revolution. At the same time, it refers to a situation in which the climatic conditions that negatively affect the ecological life occur as a result of exceeding the transport limit of nature and the deterioration of the natural balance.

As humanity discovered new places and new sea transportation routes through geographical discoveries, the use of ships increased and the efforts to meet this need caused serious pressures on the forest ecosystem. Similarly, in order to meet the increasing food demand with the increase in population, forested areas were opened to agriculture and this situation started to disrupt the balance of nature. The biggest negative intervention of humanity in ecological life is manifested by the Industrial Revolution. With the introduction of coal as an energy source, the pressure exerted on the forest ecosystem was also unfavorable on the marine ecosystem and fresh air.

The pressures on natural balance since the 20th century lead to climatic changes that will have a negative impact on human life. Some parts of the world suffer from long-term droughts, while others suffer floods. However, as the increase in the use of harmful gases disrupts the balance of the gas in the atmosphere, global temperature refinement takes place, leading to an increase in the water level due to melting of glaciers in polar regions. The increase in the water level directly affects the island states and therefore the people living there and causes them to leave their place in time or indefinitely. Again, with the increase in drought, especially in Sub-Saharan Africa, serious problems will arise in terms of access to food and this situation will cause the migration of people living in arid regions. This situation, which is called as Ecological Migration affects both the emigration country and the receiving country negatively in terms of economic and social security

The study aims to analyze the relationship between climate crisis and migration by explaining their concepts. After conceptual explanations and relationships are presented, it is aimed to obtain concrete outputs with general evaluations in the conclusion part. The study was created with a theoretical framework and referenced the studies done in this field.

Keywords: Climate Crisis, Migration, Refugee, Ecology, Industrial Revolution, Ecosystem

GİRİŞ:

İklim krizi insanın tarım devriminden başlayarak doğadaki kaynakları bilinçsiz bir şekilde kullanması sonucu doğanın uğradığı tahrifattir. Daha önceden de var olan doğanın tehlikede olduğu gerçeği ancak 20. Yüzyılın ikinci yarısında dikkat çekmiş ve kamuoyunda yer almıştır. Tarımsal devrim ile birlikte toprağı işlemeyi öğrenen insanlık zamanla toprak üzerinde egemenlik kurmuştur. Daha sonra aydınlanma çağı ile birlikte en üstün gücün akli olduğunu keşfeden insanlık bu keşiften sonra doğayı kendisi için en fazla faydayı verecek şekilde kullanmayı öğrenmiştir. Bu gelişmelerin nihayetinde sanayi devrimi ortaya çıkmış, sanayi devrimi de beraberinde fosil yakıtların kullanımını getirmiştir. Bu durum iklim krizinin nedeni olan sera gazlarının emisyonunun insan kaynaklı faaliyetler sonucunda artmasına yol açmıştır. Sera gazları emisyonundaki artış alışılmışın dışında iklim olaylarının görülmesine yol açmıştır. Nitekim kimi bölgelerde aşırı yağış görülürken kimi bölgelerde aşırı kuraklık görülmektedir. Her iki durum da yaşamı olumsuz etkilemekte ve insan yaşamını doğrudan veya dolaylı tehdit eder bir hal almaktadır.

1972 Stockholm Konferansı ile başlayan iklim krizi ile mücadele, ülkelerin ekonomik çıkarlarına öncelik vermesi sebebi ile yeterince başarılı olamamış ve bu kriz halinin giderek daha karmaşık olmasına yol açmıştır.

İklim krizinin ekonomik, siyasal, toplumsal sonuçları olmakla beraber bu kriz durumunun ekonomik sonuçları üzerinde daha fazla durulmuştur. Toplumsal sonuçları uzun bir süre ihmal edilmiştir. Ancak son zamanlarda bu kriz durumunun toplumsal sonuçları da olduğu yüksek sesle dile getirilmeye başlanmıştır. Nitekim 20. yüzyılın ikinci yarısında Norman Myers (Myers,1997) tarafından yüksek sesle dile getirilen iklim krizine bağlı olarak göç sorunu ciddi toplumsal sorunları beraberinde getirecek bir durum olmuştur. İklim göçmenliği olarak adlandırılan bu durum Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar tarafından da raporlanarak dünya kamuoyunun dikkatini çekmesi sağlanmıştır.

Göç hareketlerini tetikleyen birçok neden olmakla beraber son yıllarda iklim krizine bağlı olarak özellikle Sahraaltı Afrika ve Güney Asya'da tarım faaliyetleri etkilenmekte ve bu durum iki türlü göç hareketine sebep olmaktadır. Birincisi, kırsalda yaşayan insanlar ya ülke içinde göç etmekte; bu durum şehirlerde düzensiz kentleşmeyi beraberinde getirmektedir. İkincisi, direkt dış göç olarak ortaya çıkmakta; bu durumda göç alan ülke için ekonomik toplumsal ve güvenlik ile ilgili sorunların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Her iki göç türüne bağlı olarak iklim krizinden doğrudan etkilenen bir ülke ve göç alarak dolaylı olarak etkilenen bir ülke bulunmaktadır. Bu göç hareketlerini en önemli sonucu ciddi manada bir güvenlik kaygısına yol açmasıdır. İklim krizine bağlı olarak gerçekleşecek göç hareketlerinin 21. yüzyılın en önemli güvenlik tehdidi olacağı uluslararası kuruluşlarca ifade edilmektedir.

Çalışma “göç” ve “iklim krizi” gibi son derece popüler olan iki konu arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak bu alanda yapılmış çalışmalara katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu açıdan ilk olarak kavramsal çerçeveyi oluşturan iklim krizi, göç ve mülteci kavramları açıklanacaktır. İkinci olarak iklim krizi ve göç ilişkisi ortaya konulacak ve en son sonuç ve değerlendirme ile genel çıkarımlar ifade edilecektir.

1. Kavramsal Çerçeve: İklim Krizi ve Göç

1.1. İklim Krizi

İklim, bir bölgede uzun süre boyunca sıcaklık ve yağış değişkenlerinin belli bir ortalama devam etmesi durumudur (Nordhaus, 2020: 93). *İklim değişikliği* ise ortalama sıcaklık ve yağış değerlerinin doğal veya antropojenik (insan etkisi) nedenler ile değiştiği yeni iklim durumunu ifade etmektedir. *İklim krizi* ise iklimde değişim durumunun belirli bir dengede durmaması, tahmin edilemez ve yeni duruma uyumu zorlaştıran bir hal içerisinde olması sebebi ile iklimde değişimin nedenlerine yönelik küresel ve kalıcı çabaları teşvik etmek amacı ile kullanılan bir kavramdır (Birpınar,2022: 19).

Antropojenik nedenler ile iklimde görülen değişiklik, iklim ile ilgili farklı kavramların kullanılmasını da beraberinde getirmektedir. Nitekim atmosferde sera gazı yoğunluğunun artışı ile atmosferin sera etkisi göstermesi, yeryüzü sıcaklıklarını arttırmakta bu durum küresel ısınma kavramı ile ifade edilmektedir. Yeryüzünde sıcaklıkların artması iklim sistemini bozarak tüm ekosistemler üzerinde olumsuz bir etki bırakmakta bu durum küresel ısınmadan daha kapsamlı bir kavram olan iklim değişikliği ile ifade edilmektedir. Küresel iklim sisteminde ki değişimin aciliyetine ve olası sonuçlarının önemine vurgu yapmak için ise iklim krizi kavramı kullanılmaktadır (Corbett,2021:4).

İklimde var olan olumsuz durumu ifade etmek için kullanılan iklim krizi kavramı, iklimdeki değişimin önceki değişimlerden farklılaştığını, bu farklılığa neden olan sorunların etkisinin azaltılmadan ya da ortadan kaldırılmadan iklimdeki olumsuz durumun devam edeceğine vurgu yapmaktadır. Aynı zamanda kriz kavramının iklim için kullanılması, krizden önceki iklim üzerinde olumsuzluk meydana getiren anlayışın terkedilip yeni duruma uyum sağlayan yeni bir anlayışın gerekliliğine de vurgu yapmaktadır.

İklim krizinin antropojenik nedenlerine kısaca değinmek kavramın kapsamı ve açıklayıcılığı açısından faydalı olacaktır. Bu nedenler;

Fosil Yakıt Kullanımı: Petrol, doğalgaz, kömür gibi fosil yakıtların kullanımı sanayileşmenin ortaya çıkması ve gelişmesi ile birlikte artarak devam etmektedir. Bu durum atmosferde bulunan ve yeryüzünün sıcaklık derecesinin dengede olmasını sağlayan karbon gazların (karbondioksit, karbonmonoksit, metan vb.) yoğunluğunu arttırmaktadır. Atmosferde karbondioksit oranının artması sera etkisi oluşturmakta ve bu durum yeryüzü sıcaklığını arttırmaktadır (Giddens,2013: 20).

Orman Alanlarının Daraltılması: Karbon yutak alanları olan ormanlar, madencilik ve tarım faaliyetleri için yok edilme tehlikesi yaşamaktadır. Tropikal orman alanlarının daraltılması daha fazla karbonun atmosfere salınmasına sebebiyet vermektedir (Kadioğlu,2019:173). Orman varlığı sadece karbon yutak vazifesi görmez aynı zaman da çok sayıda bitki ve hayvanı barındırması sebebi ile biyolojik çeşitliliği sağlamakta, erozyonu engelleyerek toprak kaybını engellemekte, yağışın toprağa düşme hızını azaltarak toprağın su tutma kapasitesini artırarak sel oluşumunu engellemektedir (Zeydanlı vd,2011: 22). Yani orman alanları iklim krizine neden olan atmosferde sera gazı yoğunluğunu azaltmakla birlikte iklim krizinin sonucu olan biyolojik çeşitliliğin azalması, toprak kaybı, sel gibi olumsuzlukları da azaltma vazifesi görmektedir.

1990-2020 dönemi içerisinde yaklaşık 420 milyon hektar orman alanı çeşitli nedenler ile kaybedildi. Kaybedilen orman alanların çoğunluğu tropikal bölgelerde meydana geldi. Bu durum biyolojik çeşitliliği, orman köylerinin geçim kaynaklarını ve ani gelişen iklim şoklarına karşı kırılganlığı artırarak dayanıklılığı tehdit etmektedir. Tropikal ormanların en önemli özelliği

küresel iklimi düzenleyici rol oynamalarıdır. Aynı zaman da tropikal ormanların varlığı, biyolojik çeşitliliği korumada iklim krizine uyumu ve iklim krizinin etkilerinin azaltılması için önemlilik arz etmektedir. İklimin değişmesi sıcaklığın artması ile beraber kuraklık sıcak hava dalgaları gibi aşırı iklim olaylarının görülme sıklığının artması sonucu çıkan yangınlar tropikal ormanların varlığını tehdit eden bir etkidir (IPCC,2022:2371).

Okyanus Asidifikasyonu: Bir başka karbon yutak alanı olan okyanuslar sanayi devriminden günümüze atmosfere salınan karbondioksitin üçte birini emmiştir. Okyanus tarafından emilen karbondioksit karbonik aside dönüşmekte ve bu durum okyanuslarda asitleşmeye neden olmaktadır. Asitleşme ile birlikte hem deniz canlıların yaşam alanları daralır hem de karbon emilimi yavaşlar bu durum atmosferdeki karbon yoğunluğunu arttırıcı etkide bulunmaktadır (Kurnaz,2019:54).

Okyanusların asitleşmesi ilerleyen dönemde denizlerin de asit oranını arttıracak bu durum sadece karbon tutma kapasitesini etkilemek ile kalmayıp aynı zamanda hem su canlılarının biyolojik çeşitliliğini olumsuz anlamda etkileyecek hem de kıyı bölgelerin ekonomik olarak olumsuz etkilenmesine neden olacaktır.

Arazi (Toprak) Bozulması: 20. yy da küresel anlamda toprak kullanımının farklılaşması iklim krizine doğrudan etki etmektedir. Nitekim toprak, karbon yutak alanı olması sebebi ile atmosfere salımı yapılacak fazla sera gazlarını muhafaza ederek iklimi düzenleyici etki göstermektedir. Kentleşmenin artması betonlaşmayı da beraberinde getirerek özellikle tarımsal amaç ile kullanılan alanların amacı dışında kullanıma açılması, bitki örtüsünün zarar görmesine neden olan faaliyetlerin yapılması sebebi ile toprağın karbon tutma oranını azaltarak küresel sıcaklığın artışına neden olarak iklim krizinin nedenlerinden biri olmaktadır. Toprak bozulmasına yönelik önleyici tedbirlerin alınmaması iklim krizinin sonuçlarının şiddetini arttırmakta bu durum arazi bozulmasının, iklim değişikliğinin hem nedeni hem sonucu olmasına yol açmaktadır.

Arazi bozulması iklim krizinin sonuçlarından doğrudan ve dolaylı olarak etkilenmektedir. Nitekim iklim krizinin etkilerine bağlı olarak belirli bölgelerde yağış yoğunluğunun artması ile beraber toprak erozyonunun artmasına veya belirli bölgelerde uzun süreli kuraklıkların yaşanması ile toprağın bitki örtüsünü azaltarak erozyona maruz kalma derecesini doğrudan arttırıcı etkide bulunacaktır. Ayrıca iklim krizinin tarımsal verimliliği azaltması ile tarım faaliyetlerinin başka yerlerde yoğunlaşması da arazi bozulmasına yol açan etkenlerden biridir. İklim krizi, su stresine yol açması, aşırı sıcaklıklara yol açması özelinde, yağış, sıcaklık ve karbondioksit seviyesi değişikliklerinin sonucu olarak yer altı yer üstü tüm ekosistemleri etkilemektedir. Özellikle bitki örtüsünün etkilenmesi ile erozyon giderek artış göstermektedir. Bu durum aynı zamanda toprağın karbon yutak alanı olma özelliğinin azaltıcı bir etken olmaktadır (Olsson vd.,2019:369).

1.2.Göç

İnsanlar bir mekânda ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile mukim olmaktadır. Bu ihtiyaçların ortaya çıkmasını tetikleyen nedenler vardır. Bu nedenleri doğal, siyasi, ekonomik, toplumsal nedenler olarak sıralanabilir. Bu bağlamda göç kavramı için bir tanımlama yapacak olursak göç; “tek tek insanların ya da toplulukların doğal, siyasi, ekonomik, toplumsal nedenlerle ikamet ettikleri bölgeyi ya da ülkeyi terk etme hareketliliği” olarak tanımlanabilir (Dedeoğlu,2017:220). Uluslararası Göç Örgütü göç kavramını şu şekilde tanımlamaktadır; Uluslararası alanda bir sınırı geçerek yer değiştirmek suretiyle başka bir ülkeye yerleşmek veya bir devletin toprakları içinde yerleşim alanı değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedenine bakılmaksızın insanların yer değiştirdiği bir nüfus hareketidir. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler de dâhil edilebilir (Uluslararası Göç Örgütü, 2013: 35). Evrensel bir olay olarak tanımlanabilecek olan göç olayı insanlığın en eski tarihlerinden beri süregelen ve gelecekte de varlığını sürdürecektir bir olgudur (Koçak ve Terzi, 2012: 164). Tarihi bir gerçek olan göç ekonomik kaynak ve fırsatların mekanda

eşitsiz bir biçimde dağıtılmasının bir sonucu olabileceği gibi ekolojik nedenlerle de olabilmektedir. Devlet gibi üstün bir otoritenin isyan ve savaşlara neden olan birey veya grupları sürgün etmesi sonucu da ortaya çıkabilmektedir (Koçak ve Terzi, 2012: 165). Parlak ve Şahin (Parlak ve Şahin, 2015: 66) göç kavramını şöyle değerlendirmiştir; “İlk insandan bu yana devam eden göç hareketi, insanlığın gelişimi için çok önemli sonuçlar da doğurmuştur. Bu bağlamda bazen zaman çağ kapatıp çağ açmış, bazen ulusların yaşayışında büyük değişiklikler meydana getirmiştir.”

Göç’ün tanımından da anlaşılacağı üzere birçok faktörden kaynaklanmakta olup bu açıdan ilgiyi üzerine çekebilmektedir. Bu nedenle göç olgusu akademik olarak ele alınırken bu sürece neden olan koşulların ve bu koşullara etki eden faktörlerin detaylıca ele alınması gerekmektedir. Göç, insanlığın var oluşundan bu yana karşı karşıya kaldığı bir olgu olmasına rağmen özellikle ulaşımın gelişmesiyle birlikte hız kazanmış bir süreci kapsamaktadır. Göç savaşlar, kıtlıklar, ekonomik sorunlar gibi insanların yer değiştirmesini zorunlu kılan gelişmelerin yanı sıra daha iyi şartlarda yaşama isteği, kültürel ve toplumsal yapıya adaptasyon sorunu gibi bireysel etmenlerin de göç hareketleri üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Göç hem hedef ülke hem de kaynak ülke açısından önemli sorunlara yol açabilmektedir. Avrupalı politikacılar göç eden kitlenin hedef ülke açısından iş alanında bir istikrarsızlaşma ve kaynak ülke açısından vasıflı insan gücü kaybına yol açtığı için dikkat çekmektedir. Göçün önemli bir nedeni iç çatışma ve karışıklıklardır (Schaik ve Bakker, 2017: 4).

Yukarıda tanımı yapılan göç olgusunu daha iyi anlamak için göç nedenlerini de kısaca açıklamak çalışmanın bütünselliği açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda göçün temel nedenleri;

- *Doğal nedenler*; insanların deprem, volkanizma, sel, kuraklık, heyelan, çölleşme gibi sebepler ile buldukları bölgeleri terk etmeleridir. Bu gibi etkenler insanlar için fiziksel zorlukların oluşumuna sebebiyet vererek göçü kaçınılmaz hale getirmektedir (Çağlayan, 2006: 75).

Siyasi nedenler; bu tür göçlerin en büyük sebebi savaşlar ve iç karışıklıklardır. Savaş ve iç karışıklıklar sebebi ile büyük kitlesel göç hareketleri meydana gelmektedir (Aksoy,2012:294). Suriye’deki iç karışıklık sonucu komşu ülkelere yapılan göç hareketi yakın tarihimiz açısından çarpıcı bir örnektir. Suriye kaynaklı göç sınır komşusu olmasından dolayı özellikle Türkiye’yi etkilemiştir. Çevik’e göre (Çevik, 2016: 82-83) Suriyeli sığınmacıların gelmesi ile karşılaşılan en önemli sorun sağlık sorunudur. Bir birey kendi vatanında savaşa, gıda kıtlığına, hastalıklara maruz kalabilir ve bunun sonucunda göç edebilir. Ancak göç bazen sorunları da beraberinde getirebilir. Hastalıkların bulaşmasının yayılması ve sağlık hizmetlerinin yetersiz kalması buna önemli bir örnektir.

- *Ekonomik nedenler*; ekonomik anlamda gelişmenin olmadığı iş imkânlarının nispeten daha az olduğu bölgelerden iş imkânlarının daha fazla olduğu bölgelere yapılan göç türüdür. *Toplumsal nedenler*; eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlar sebebi ile yapılan göç türüdür. Bu göç türünde de belirleyici olan faktör bölgenin gelişmişlik düzeyidir (Günay vd.,2017:39).

2. Mülteci

Genel bir tanımlama ile mülteci, ikamet ettiği ülkeyi çeşitli sebepler ile terk ederek başka ülkeye göç eden kişidir. Tanımlamada yer alan çeşitli sebepler 1951 Cenevre Sözleşmesi’nde

ifade edilmektedir. 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde mülteci; *dini, mensubiyeti, belirli bir sosyal gruba aidiyeti ve siyasi duruşu yüzünden haksızlığa uğrama korkusundan dolayı vatandaşı olduğu ülkenin dışında ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen birey*" şeklinde tanımlanmıştır. Tanımda ifade edildiği üzere kişiyi mülteci konumuna getiren ana sebep güvenliğinin tehdit altına girmesidir.

20. yüzyılda bireyleri mülteci durumuna düşüren en önemli sebepler, savaşlar ve siyasi iç karışıklıklar olarak ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra etkileri 20. yüzyılın sonlarına doğru tartışılan ve hissedilen Antropojenik iklim değişikliği de 21. yüzyılın en önemli göç sebebi olarak görülmektedir.

Hukuki temelleri tartışmalı da olsa çevresel bozulma, iklim değişikliği ve ekolojik dengenin bozulması sebebi ile göç edenler de mülteci kavramı altında incelenecektir. Literatürde ekolojik dengenin bozulmasına bağlı olarak gerçekleşen göç hareketi birden fazla kavram ile ifade edilmektedir. Ekolojik mülteci, çevresel mülteci, iklim mülteci olarak ifade edilen kavramlar her ne kadar aynı ana sorun sebebi ile kavramsallaştırılmış olsalar bile kapsamaları yönünden farklılık göstermektedir. Bu bağlamda çalışmamızın bu başlığında çevresel mülteci ve ekolojik mülteci kavramları ayrı ayrı incelenecektir.

2.1. Çevresel Mülteci

1985 yılında El Hinnawi tarafından yazılan ve BM Çevre Programı'na sunulan bir raporda çevresel mülteciler; geleneksel yaşam yerlerini doğal veya insan kaynaklı bir çevresel bozulma sonucu, geçici veya kalıcı, terk etmek zorunda kalan insanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamada çevresel bozulmalardan kasıt ekosistem içerisinde fiziksel, kimyasal ve biyolojik kaynaklı bir bozulmadır. Dolayısı ile bu tanımlama siyasi ve iç karışıklık sebeplerini kapsamamaktadır (El-Hinnawi, 1985:4-5). Yine bir başka tanımlamada çevresel mülteciler "bir zamanlar yaşadıkları yerlerdeki kuraklık, toprak erozyonu, çölleşme veya diğer çevresel problemler nedeniyle sağlam bir gelir kaynağına sahip olmayan insanlar" olarak tanımlanmaktadır (Dedeoğlu, 2017:221).

2.2. Ekolojik Mülteci

Uluslararası Göç Örgütü'ne göre ekolojik mülteci; Gittikçe değişen çevre koşullarından dolayı etkilenen yaşam şartlarını değiştirmek için o zaman kadar yaşadıkları yerleri terk ederek başka yerlere gitmek zorunda kalan birey ya da topluluktur (İnal, 2012).

Ekoloji yaşanabilir tüm alanı kapsamaktadır. Yaşanabilir tüm alanlar birbiri ile bağlantılıdır. Ekolojinin kapsamı ve bütüne var olan bakışı ekolojik mültecilik kavramının da neler ifade ettiğini tahmin etmemizi sağlamaktadır. Ekolojik mülteci kavramı sadece çevresel bozulmalar ve sonuçları üzerinde değil bununla birlikte çevre sorunlarının sonucu olan iç karışıklıklar, çatışma gibi konuları da içermektedir (Mutlu vd, 2015:85).

3. İklim Krizi ve Göç İlişkisi

İklim krizi etkileri itibari ile ekonomik ve toplumsal sonuçlar oluşturmaktadır. Ciddi ekonomik sonuçları olmakla beraber bir diğer ciddi sonucu ise göç olaylarını tetiklemek olarak ifade edilmektedir. Nitekim 21. yüzyılda göçün en önemli sebebi olarak iklim değişikliği ve buna bağlı oluşan sonuçlar gösterilmektedir. Esasında iklim göç tartışmaları Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)'nin 1990 yılında yayınlamış olduğu rapor ile dikkati çekmiştir. Nitekim bu raporda IPCC iklim kaynaklı değişikliğin en büyük sonucunun insan göçü olduğunu ifade etmektedir (IPCC, 1990:5-9). Yine aynı rapor iklim değişikliği kaynaklı arazi bozulması, aşırı hava olayları ve kuraklık gibi etkenler sebebi ile yerinden edilen insanları "çevresel mülteciler" olarak tanımlamakta ve çevresel mültecilerin özellikle gelişmekte olan ülkeler için önemli bir sorun olacağını ifade etmektedir. Deniz seviyesindeki ufak bir yükseliş bile çevresel mülteciler özelinde milyonlarca mültecinin olmasına neden olabilir (IPCC,1990:5-10).

IPCC 1. Değerlendirme raporlarında çevresel mülteciler kavramı altında ele alınan iklim krizine bağlı göç sorunu ilerleyen raporlar da iklim göçmenleri kavramı ile tanımlanmaya başlanmış ve sorun seviyesi her geçen rapor da artırılmıştır. Nitekim IPCC 6. Raporunda iklim

bağlı göçün çoğunlukla iç göç olarak meydana geldiği ifade edilmekte,2008-2022 yılları arasında her yıl 20 milyon insanın aşırı iklim olayları sebebi ile göç ettiği ifade edilmektedir (IPCC,2022:52). İklim değişikliği başta olmak üzere diğer çevresel sorunlar sebebi ile 2050 yılında yaklaşık bir milyar kişinin göç etmesi beklenmektedir(IPCC,2022:930).

İklim krizinin doğurduğu sonuçlardan dolayı ortaya çıkan mülteci türü ise “iklim mültecisi” olarak tanımlanmıştır. Tekin bu kavramı şöyle tanımlamıştır (Tekin, 2020: 315’ten aktaran Topgül ve Beytaş, 2022: 691): Birey ya da toplumun yaşadığı yerde iklim değişikliğinden dolayı yaşanan olumsuzluklar sonucu iklim değişikliği konusunda daha güvenli olan ülkelere doğru sığınma talebi ile hareket eden kişilere “iklim mültecisi” veya “çevresel faktörlerden yerinden edilmiş birey” gibi tanımlamalar ortaya konulmaktadır. Bu durum henüz kavramın tanımlanmasında bir konsensüs olmadığını da göstermektedir.

Tanım konusunda bir uzlaşma olmasa da dünyanın önemli bir sorunla karşı karşıya olduğu gerçeği göz ardı edilemez. İklim krizinin oluşturduğu olumsuzluklar insanların yer değiştirmesine neden olmuş ve bunun sonucunda orantısız nüfus hareketleri ortaya çıkmıştır. Bu önemli sorunun çözülmesi için küresel çapta ve organize bir mücadelenin verilmesi gerektiği açıkça görülmektedir.

Uluslararası Göç Örgütü’nün iklim ve çevresel değişiklikler ile göç arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri ise şunlardır (IOM, 2014:1);

- Çevresel etkenler geçmişten günümüze göçün nedenidir.
- İnsanlar doğal afetlerden, kötüleşen ve bozulan çevre şartlarından kurtulmak için göç ederler.
- İklim değişikliği ani ve yavaş başlangıçlı felaketler ve giderek artan düzeyde meydana gelen çevresel bozulmayı arttırması beklenmektedir.
- Çevresel göç ile alakalı hareketlilikte gönüllülük veya zorundalık ayırt edilmeyecek kadar güçtür.
- Göç nüfusun çevresel faktörlere karşı mücadelesinde adaptasyonun bir parçası olarak artan bir şekilde kabul görmektedir. Örneğin geçici göç veya döviz işçileri alternatif gelir kaynakları oluşmasına dayanak olmaktadır.

İklim ve göç konusunda Uluslararası Göç Örgütü de yayınladığı raporlarda sorunun önemine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda iklim krizi çeşitli şekillerde insan hareketliliğini etkilemektedir. Bunlar (IOM, 2014:2);

- Daha sık bir şekilde meydana gelecek hava olayları sonucu oluşacak doğal afetler-ani su baskını sonucu sel oluşumu gibi-daha fazla insanın göç etmesine sebep olacaktır.
- İklim değişikliği sonuçları itibari ile gıda, sağlık ve geçim kaynakları üzerinde olumsuz etki meydana getirecektir. Bu durum zaten var olan kırlanlık düzeyini arttırarak göçe sebebiyet verecektir.
- Buzulların erimesi ile beraber yükselecek deniz seviyesi sonucu adalar sular altında kalacak ve bu durum göç sebebi olacaktır.
- İklim değişikliği sonucu azalacak doğal kaynaklar-içilebilir su gibi-için rekabet gerilimlere yol açarak çatışma potansiyeli oluşturacak bu durum da göç için başka bir sebep olacaktır.
- Göç özellikle doğal afetlerde hayatta kalmanın bir stratejisi olacaktır.

İklim krizine bağlı göç hareketinin birden fazla sebebi olmakla beraber göç edecek nüfusun niceliğini etkileyen ve önemle üzerinde durulması gereken iki önemli sebebi vardır. Birinci sebep deniz seviyesinin yükselmesine bağlı olarak kıyı bölgelerinin, adaların sular altında kalması ile oluşacak göç hareketi, ikinci sebep ise iklim krizinin tarımın-hayvancılığın yapılabirliğini olumsuz anlamda etkilemesi ile oluşacak göç hareketidir. Birinci sebep coğrafi bir engel oluştururken ikinci sebep ekonomik bir sebep oluşturmaktadır. Özellikle pasifik okyanusunda yer alan ada devletleri deniz sularının yükselmesi sebebi ile yok olma tehlikesi

yaşamaktadır. İklim krizinin etkilediği-etkileyeceği bölgeleri düşündüğümüzde -özellikle Güneydoğu Asya ülkeleri- ekonomik yetersizlikten dolayı göç edecek ciddi bir nüfusun olduğunu gözlemleyebiliriz.

Büyük bir nüfus hareketliliğinin olması ile diğer bölgeler-ülkeler- üzerinde bir baskı oluşturacak ve bu durum beraberinde gıda ve su kaynaklarına erişim sorununu getirecektir (Köni ve Özdal, 2016: 15).

IPCC raporlarında 2050 yılına kadar milyonlarca kişinin hem deniz seviyesinin yükselmesi -ve sel oluşumu- hem iklim krizinin tetiklediği ekonomik yetersizlik-ve gıda sorunu- sebebi ile göç edeceği ifade edilmektedir (Black, 2001:7). Bir başka ifade ile iklim krizinin; gıda üretimini doğrudan etkilemesi, temiz suya erişimi kısıtlaması, doğal kaynaklara hâkim olma amacına bağlı olarak çatışma ortamına zemin hazırlaması, deniz seviyesinin yükselmesine bağlı olarak ada devletlerinin sular altın kalması gibi nedenler ile küresel düzeyde ciddi bir nüfusun göç etmesine sebep olacağı ifade edilmektedir (İlık Bilben,2018:245).

IPCC raporları iklim krizine bağlı oluşacak göç sonucu oluşacak yeniden yerleşimin hem göç eden hem de hali hazırda bölgede ikamet eden nüfus için ek sorunları meydana getirdiğini ifade etmektedir. Bu sorunlar:

- Kentlerde mevcut olan konutlara talebi arttıracak bu durum karşılanabilirliği olumsuz etkileyecektir
- Sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntılar ortaya çıkacak, salgın hastalıkların görülmesine neden olacaktır (IPCC,1990:5-10).

Uluslararası Göç Örgütü,2023 Taraflar Konferansı (COP28) öncesi BM İklim değişikliği sözleşmesine taraf olan ülkelere iklim krizine bağlı göç sorunu için aşağıdaki çözümleri önermektedir:

- Kırılgan ülkelere iklim krizine dirençli kalkınma ve insanların kendi topraklarında kalmaları için iklim krizinin olumsuz sonuçlarına karşı hazırlıklı olma ve tedbir alma hususunda dayanıklılığı artırıcı destekler verilmelidir.
- Kırılgan toplumlar iklim krizinin olumsuz sonuçları sebebi ile kendi topraklarında kalma imkânları yok ise güvenli bölgelere göç etmelerinin önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- Destek fonları aracılığı ile başta iklim krizi sebebi ile göç edenler olmak üzere kırılgan ülkeler ve toplumlar desteklenmelidir.
- İklim krizi ile mücadele de gösterilen çaba hem iklim göçmenlerini hem de ani ve tedrici ortaya çıkacak sorunların etkilerini ele almalı, iklim dirençli bir düzeni sağlamayı hedeflemelidir.
- İklim krizi ve buna bağlı ortaya çıkacak iklim göçmenleri ile ilgili karar alma süreçlerine dahil olan başta kamu sektörü özel sektör sivil toplum kuruluşları olmak üzere tüm paydaşlar bir araya getirilerek toplumu kapsayıcı bir çözüm yöntemi geliştirilmeli (IOM,2023).

İklim krizinin tetiklemesi ile oluşacak göç dalgasını azaltmak için özellikle tarımsal faaliyetlerden etkilenen ve ekonomik yoksunluk yaşayan ülkelere yeni normal olan duruma uyum ve ülkelerin kırılganlığını azaltmak için alınacak önlemler etkili olacaktır. Nitekim Paris İklim Anlaşması ile bu bağlamda bir iklim finansmanı fonu oluşturularak gelişmiş ülkelere kırılganlığı yüksek olan ülkelere ekonomik yardım yapılması hedeflenmektedir (ABTD, 2016: 2).

İklim krizine bağlı göç, kırsal yerleşimleri etkilemekle beraber özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülke kent yerleşimlerinde hali hazırda var olan sorunlara önemli bir çarpan etkisi olmaktadır. Kırılgan ülkelere çeşitli sorunlar sebebi ile kentsel dirençlilik zayıf durumda iken bu sorunlara ek olarak iklim krizi bağlantılı göçün artan bir şekilde olması kentsel dirençliliği daha da zayıflatmaktadır. Hâlihazırda savaş, iç karışıklık sebebi ile dirençliliği iyice zayıflayan kentlerin iklime bağlı göç ile taşıma kapasiteleri zorlanmaktadır. Bu durum kentlerde toplumsal, ekonomik sorunların artış göstermesine sebep olmaktadır.

IPCC son raporu iklim krizinin yıkıcı etkisini başta göç olmak üzere birçok olumsuz sonuç ile göstermekte olduğunu ifade etmekte ve bu olumsuz sonuçların insani kırılganlığı daha da artırdığını şöyle ifade etmektedir:

İklim de görülecek herhangi ısınma derecesinin sebep olduğu risk faktörü etkisini, başta insan olmak üzere tüm ekosistemlerin kırılganlığını arttırmada göstermektedir. Bu ısınmaya bağlı oluşacak göç hareketi beraberinde artan bir eşitsizlik getirmektedir. Sosyo-ekonomik farklılığın derinleşmesine sebep olacak iklim krizi, iklimden kaynaklı tehditler ile karşı karşıya kalmayı küresel anlamda artırmaktadır. İklimsel tehditlere bağlı oluşan insani kırılganlık göç ile birlikte düzensiz büyüyen kırılganlığı üst seviyede olan kentlerde etkisini daha çok gösterecektir. Kırsal alanlarda ise iklim krizine duyarlı geçim kaynaklarına (tarımsal üretim gibi) yüksek oranda bağımlılık insani kırılganlığı artırmaktadır. İklim krizinin derinleşmesi ile birlikte insanların geçimlerini temin etmede temel kaynak olan ekosistemlerin kırılganlığı artmakta bu durum temel ihtiyaçlarını karşılamada ekosistemlere doğrudan bağımlı olan topluluklar üzerinde olumsuz etki bırakan uzun vadeli sonuçlar doğurmaktadır (IPCC,2023:15).

İklim krizine bağlı olarak ortaya çıkacak göçmen sorunu ile birlikte, göç edilen ülkede uyum sorunu, gidilen ülkede kaynaklar üzerinde oluşturdukları baskı, fazla nüfusun ekosistemlerin taşıma kapasitesini tehdit etmesi, bulaşıcı hastalıkların yayılması riski oluşturması gibi tehdit durumlarına da sebep olmaktadır (Karasu,2017:78). Dolayısıyla iklim krizine karşı tedbir alınmanın küresel bir gereklilik olduğu, aksi takdirde gelişmiş veya gelişmemiş bütün ülkelerin durumdan etkilenecekleri ortadadır.

SONUÇ:

İklim krizi BM tarafından 21.yüzyılın en önemli sorunlarından biri olarak görülmektedir. Ekonomik kriz, tarımsal üretimde kriz, göç, savaş gibi sonuçları olması açısından iklim krizi genel bir kriz durumunu ifade etmektedir. Sonuçlarını hızlı bir şekilde göstermesi sebebi ile bu yeni duruma uyumu zorlaştırmaktadır. Bu durum özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri daha çok etkilemektedir.

Deniz seviyesinin yükselmesi gibi daha önce karşılaşılmamış doğa olayları sonucu ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalan bireyler, hem can güvenliği hem de refah içinde bir yaşam sürmek için göç edebilirler. Bu göçler öncelikle ülke içinde olmak üzere ülke dışına da gerçekleşebilmektedir. Bu göç durumu göç alan ülke için hem ekonomik hem de sosyal sıkıntıların meydana gelmesine sebep olmaktadır. Göç veren ülke açısından da vasıflı işgücü kaybı vb. nedenlerle sorunların yaşanmasına yol açmaktadır. Bahsi geçen süreç bir kısır döngü şeklinde devam ederek sorununun daha da içinden çıkılmaz ve kronik hale gelmesine sebep olabilmektedir.

Bu duruma bağlı olarak ekonomik yetersizliğe sahip ülkeler göç vermektedir. Bu sebeplere dayalı yapılacak göçü engelleme en önemli koşulu uyum kapasitesi yüksek gelişmiş ülkelere kırılgan ülkelere ekonomik destek verilmesidir. Bununla birlikte gelişmiş ülkelerin kırılgan ülkelere teknoloji transferi de uyum kapasitesini yükseltecek bir başka faktördür. Aksi takdirde göç sürmeye devam edecek ve hem kaynak ülke hem de hedef ülke açısından sorunların büyümesine sebep olabilecektir.

Yapılan açıklama ve değerlendirmeler sonucunda kısaca şu öneriler sunulabilir:

- İklim değişikliği ile mücadele konusunda daha fazla farkındalık oluşturulmalı, bunun için görsel ve yazılı medya etkin bir şekilde kullanılmalı.
- Küresel ısınma ile mücadele konusunda mevzuat eksiklikleri giderilmeli, çevreye zarar veren kuruluşlara yaptırım uygulanabilir veya göçmen konusu daha rasyonel bir yasal zemine oturtulabilir.
- Küresel ısınma ile mücadelede gelişmekte ve gelişmemiş olan ülkelere gelişmiş ülkeler ve uluslararası kuruluşlar finansal destek sağlamalı, çünkü az gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerin bu maliyetli sorunla tek başlarına uğraşmaları mümkün değildir.

- Göç politikası daha gerçekçi bir zemine oturtulmalı ve dünyanın karşı karşıya olduğu göç krizinin çözülmesi için uluslararası işbirliği artırılmalı, göç için kaynak ülke konumunda bulunan ülkelerde sorunlar çözülmeli yani göçe neden olan çevresel faktörler kaynağında çözülmelidir.
- İklim krizi sonucu oluşan kuraklık sebebi ile kırsaldan kente olası göçü engellemek için kuraklığa dayanıklı tarım ürünlerinin yetiştirilmesi sağlanmalı bu bağlamda kırsal nüfusa ekonomik destek verilmelidir. Bu durum aynı zamanda kentlerin taşıma kapasitelerinin aşılmasını engelleyici bir faktör olacaktır.
- İklim krizi sonucu oluşacak göç hareketinin en büyük tehdidi kent üzerine olacaktır. Kırılgan ülke kentlerinde bu durum ekonomik toplumsal sorunların artmasına sebebiyet verecek olup bu durum iç karışıklıklara sebep olacaktır. Bu olumsuz durumlar ile karşılaşmamak için Paris İklim anlaşmasının belirlediği gelişmiş ülkeler tarafından finanse edilecek yardım fonu aracılığı ile kırılgan ülkelerin iklim krizine karşı kentsel dirençliliği artırılmalıdır.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

Etik Kurul İzni: Bu makalede etik kurul iznine gerek yoktur, buna ilişkin ıslak imzalı etik kurul kararı gerekmediğine ilişkin onam formu sistem üzerindeki makale süreci dosyalarına eklenmiştir

Finansal Destek: Bu çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Teşekkür: Yazar, metinde kullanılan yazılı materyalin müelliflerine ayrı ayrı teşekkür eder.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Z.. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim, *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*: 5 (20): 294-295
- Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu (ABTD), (2016).” Geleceğe Dair: Paris İklim Anlaşması” https://www.avrupa.info.tr/sites/default/files/2016-08/brochure_4_v2.pdf 14.09.2022 tarihinde erişildi.
- Black R., “Environmental refugees: myth or reality?” <https://www.unhcr.org/research/working/3ae6a0d00/environmental-refugees-myth-reality-richard-black.html,2001>
- Birpınar, M.E. (2022). *İklim Krizi ve Türkiye*. Yeni İnsan Yayınevi: İstanbul.
- Corbett, J.B. (2021) .*Communicating the Climate Crisis: New Directions for Facing What Lies Ahead*.
The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc
- Çağlayan, S. (2006). “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi” *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, Güz, Sayı 17,ss.67-91.
- ÇEVİK, S. A. (2016). Suriye’den Türkiye’ye göç’ün etkileri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 80-83.

- Dedeoğlu, M. (2017). „İklim Değişikliğinin Göç Hareketleri Üzerine Etkileri”, Küresel Isınma, İklim Değişikliği Ve Sosyo-Ekonomik Etkileri ,ed.Hayriye Atik, Ankara:Nobel, ss.220-229
- El-Hinnawi, Essam., “Environmental Refugees”, 1985
<https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/2651> (12.09.2020)
- Giddens, A. (2013). *İklim Değişikliği Siyaseti*. çev. Erhan Baltacı. Phoenix Yayınevi: Ankara
- GÜNAY, E., ATILGAN, D., & SERİN, E. (2017). DÜNYA’DA ve TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİMİ. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(2), 37-60.
- İlik Bilben, S. (2018). Antropojenik iklim değişikliği bağlamında göç tartışmaları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 75, 237–268. <http://dx.doi.org/10.26650/jspc.2018.75.0015>.
- IOM. (2014). Perspectives on Migration, Environment and Climate Change, Geneva, Switzerland.
http://publications.iom.int/system/files/pdf/meccinfosheet_climatechangeactivities.pdf
(erişim tarihi: 21.09.2022)
- IOM, 2023. “Human Mobility At Cop 28.
<https://environmentalmigration.iom.int/human-mobility-cop-28>
05.12.2023 tarihinde erişildi.
- IPCC, (1990). First Assessment Report (FAR). Climate Change: The IPCC Impacts Assessment. W.J. McG. Tegart, G.W. Sheldon and D.C. Griffiths (eds.). Australian Government Publishing Service, Canberra, Australia.
https://archive.ipcc.ch/publications_and_data/publications_ipcc_first_assessment_1990_wg2_shtml 30.08.2023 tarihinde erişildi.
- IPCC,(2022).Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.- O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, M. Craig, S. Langsdorf, S. Löschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.)]. Cambridge University Press. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA, 3056 pp., doi:10.1017/9781009325844.
- IPCC, (2023). Summary for Policymakers. In: Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, H. Lee and J. Romero (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, pp. 1-34, doi: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647.001
- İnal, O. (2012), “Yaşamak İçin Kaçanlar: Ekolojik Mülteciler” **EkoIQ Dergisi** Haziran, Sayı: 18
<https://ekoIQ.com/2012/11/28/yasamak-icin-kacanlar-ekolojik-multeciler> (25.03.2021)
- Kadioğlu, M. (2019). Bildiğiniz Havaların Sonu: Küresel İklim Değişimi ve Türkiye, Sia Yayıncılık: İstanbul
- Karasu, M. (2017). Suriye'deki İç Savaşın Çevresel Kökenleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 26(3), 69 - 89.
- Kurnaz, L. (2019). *Son Buzul Erimedden: İklim Değişikliği Hakkında Merak ettiğiniz Her Şey*, Doğan Kitap: İstanbul

- Koçak, Y., & Terzi, E. (2012). TÜRKİYE'DE GÖÇ OLGUSU, GÖÇ EDENLERİN KENTLERE OLAN ETKİLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ. *Kafkas University, Journal of Economics & Administrative Sciences Faculty/Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3).
- Köni,H.,Özdağ,B. (2016),*İklim Değişikliği Göç ve Politika*, Tesam Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu
- Mutlu A, İrdem, İ, ÜRE B. (2015). “ Ekolojik Mültecilik” Memleket Siyaset Yönetim (MSY), Cilt 10, Sayı 23, , s. 79-118.
- Myers, N. (1997). Environmental Refugees. *Population and Environment*, 19(2), 167–182.
<http://www.jstor.org/stable/27503569>
- Nordhaus,W. (2020). *İklim Kumarı :Isınan Dünyada Risk, Belirsizlik ve İktisat*. çev.Cesi Mizrahi Doğan Kitap: İstanbul
- Olsson, L., H. Barbosa, S. Bhadwal, A. Cowie, K. Delusca, D. Flores-Renteria, K. Hermans, E. Jobbagy,
W. Kurz, D. Li,D.J. Sonwa, L. Stringer, 2019: Land Degradation. In: Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems [P.R. Shukla, J. Skea, E. Calvo Buendia, V. Masson-Delmotte, H.-O. Portner, D. C. Roberts, P. Zhai, R. Slade,
S. Connors, R. van Diemen, M. Ferrat, E. Haughey, S. Luz, S. Neogi, M. Pathak, J. Petzold, J. Portugal Pereira, P.Vyas, E. Huntley, K. Kissick, M. Belkacemi, J. Malley, (eds.)].
<https://doi.org/10.1017/9781009157988.006>
- Parlak. B ve Şahin. A.U. (2015). Türkiye İltica ve Göç Mevzuatının Coğrafi Kısıtlama Uygulama Yönünden Analizi, *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2). 65-79.
- Schaik, Louise van ve Bakker, Tammo. (2017). Climate-migration-security:: Making the most of a contested relationship, Clingendael Institute, <http://www.jstor.com/stable/resrep17344> (Erişim: 01.01.2024).
- Topgül, S. ve Beytaş, O. (2022). İklim Mültecileri ve Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 33(2), 687- 705. DOI: 10.33417/tsh.1018703
- Uluslararası Göç Örgütü ,*Göç Terimleri Sözlüğü*,2.b., ed. Richard Perruchoud & Jillyanne Redpath ,2013 https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (18.02.2021)
- Zeydanlı, U., Turak, A., Bilgin, C., Kınıkoğlu, Y., Yalçın, S., Doğan, H. (2010). İklim Değişikliği ve Ormancılık: Modellerden Uygulamaya. Ankara. Doğa Koruma Merkezi.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

The study aims to analyze the relationship between climate crisis and migration by explaining their concepts. After conceptual explanations and relationships are presented,

it is aimed to obtain concrete outputs with general evaluations in the conclusion part. The study was created with a theoretical framework and referenced the studies done in this field

Research Questions:

What is the climate crisis? What is migration? What is a refugee and what types are there? What is the relationship between the climate crisis and migration?

Literature Review:

When the national and international literature is examined, it is seen that the issue of climate crisis and migration is discussed separately. However, the number of studies dealing with the relationship between these two important issues is relatively few. It has been determined that the two issues have been discussed in economic, social, political and many other aspects and important findings have been obtained. Unlike the first studies that focused on the recognition of the existence of the climate crisis, recent studies have accepted their validity and started to discuss dealing with its consequences.

Our study separately discussed the relationship between climate crisis and migration, which has a very important place in the academic literature. As a result of the evaluations, it has been determined that the climate crisis has led to significant migration movements and is a subject that will come to the fore even more in the coming period.

Results and Conclusions:

Climate is the condition in which the temperature and precipitation variables that will ensure the continuation of life in a region are in a certain balance. Climate, which is in a certain balance, is important for living life, especially for people, because it affects agricultural activities and the diversity of agricultural products, population distribution, plant diversity, transportation and living spaces. This state of balance in the climate changes at certain times due to natural reasons such as volcanism, sunspots, ocean currents and mathematical location. Since natural causes other than volcanism occur in a certain, detectable cycle, people have adapted to this situation and shaped their living spaces and agricultural activities accordingly. Apart from natural causes, the climate is also changed by external human activities. The carrying capacity of nature has been exceeded as a result of human activities, which can be exemplified as the narrowing of forest areas, pollution of the seas and the use of fossil fuels, especially coal. This situation, referred to as anthropogenic causes, has also demonstrated its impact on temperature and precipitation patterns. These reasons, which affect the balance of the climate, have negatively affected agricultural activities and living spaces. The change observed in the climate is transitioning from a normal, predictable state to an extraordinary, unpredictable crisis situation. In this context, climate crisis is a concept used to express the interventions made on the natural balance, which started with the agricultural revolution in which people began to see themselves as the master of nature and reached its peak with the Industrial Revolution. It also refers to a situation where climate conditions that negatively affect ecological life dominate as the nature's carrying capacity is exceeded and the natural balance is disturbed.

The use of ships increased with the discovery of new places and new maritime transportation routes through geographical discoveries, and the attempt to meet this need for ships led to serious pressures on the forest ecosystem. In the same way, forest areas were opened to agriculture in order to meet the increasing food needs with the increase in population, and this situation began to disrupt the balance of nature. The most negative intervention of humanity in ecological life showed itself with the Industrial

Revolution. With the use of coal as an energy source, the pressure on the forest ecosystem in the past has also shown itself negatively on the marine ecosystem and clean air. With the increase in the use of fossil fuels, especially coal, oil and its derivatives, the rate of carbon gas released into the atmosphere has increased, and this situation has disrupted the carbon gas balance in the atmosphere and has put the climate into a situation that threatens life. While carbon gases are permeable to the rays coming from the sun, they trap the heat reflected from the earth due to their structure. This situation is pushing the world into a colossal greenhouse state and increasing surface temperatures. While the increase in temperature leads to severe drought in inland regions, the melting of glaciers is causing coastal areas, especially island nations, to gradually submerge underwater. Since the 20th century, pressures on the natural balance have been giving rise to climatic changes that will negatively impact human life. While certain regions worldwide experience prolonged droughts, other regions are exposed to flooding disasters. Moreover, the increasing emission of harmful gases disrupts the gas balance in the atmosphere, leading to global temperature rise. This situation results in the melting of polar ice caps and subsequently, the rising of sea levels. The rise in sea levels directly impacts the lives of island nations and the people residing there, leading them to evacuate their living places temporarily or permanently. Furthermore, the increasing drought, especially in Sub-Saharan Africa, will adversely affect the doability of agricultural activities. The occurrence of water scarcity in specific regions negatively impacts a wide range of areas, from economic activities to vital living conditions. This situation causes the population living on agricultural activities in rural areas to migrate to the city, which creates many problems related to the carrying capacity of the city. Moreover, significant challenges arise in terms of accessing food, leading to migration of people living in drought-prone regions. At the beginning of the migration movement, the abandonment of the place of residence first manifests itself as internal migration. Excessive population growth in a region within the country, in terms of both economic viability and livability, continues as outward migration when it surpasses the carrying capacity of the region. Caused primarily by ecological issues, this situation, referred to as ecological migration, negatively affects both the sending and receiving countries in terms of economic and societal security, leading to the emergence of security problems. An example of the impact of ecological degradation caused by the climate crisis on migration and security can be seen in the migration resulting from internal turmoil in Syria, which has affected not only the Middle East region but also Turkey and European countries. The prolonged drought affecting Syria made rural areas unable to engage in agricultural activities, causing migration to urban areas. The migrants demanded adequate living and working conditions in their new locations, to which the central government couldn't adequately respond. This situation, coupled with regional insecurity, resulted in security problems.